

Педагогічні науки
УДК 377.112.4

Дубницька О. М.,
Викладач, Відокремлений структурний підрозділ
«Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
м. Львів, Україна

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ

Анотація. У статті розглянуто специфіку підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів. Автор статті проводить паралель щодо підготовки майбутніх фахівців у сфері народних ремесел початку ХХ століття і підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів теперішнього часу на теренах Галичини. Зроблений висновок про специфіку підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах художнього спрямування.

Ключові слова: народні художні промисли, народне мистецтво, професійна підготовка, мистецькі напрямки, творча особистість.

О. Dubnytska
Lecturer, Separate Structural Subdivision
«Lviv Educational and Scientific Center for Vocational Education» at
M. P. Drahomanov National Pedagogical University
Lviv, Ukraine

SPECIFICS OF FUTURE SPECIALISTS' TRAINING IN FOLK ARTS AND CRAFTS

Abstract. The article deals with the specifics of future folk arts and crafts specialists' training. The author analyses the training of future specialists in the field of folk crafts at the beginning of the twentieth century and the training of future specialists of folk arts and crafts nowadays on the territory of Galicia. The conclusion is drawn about the specifics of the training of future specialists in folk art and crafts at vocational schools of Arts.

Key words: folk crafts, folk art, training, artistic trends, creative personality.

Народні художні промисли України – одна з історично зумовлених організаційних форм народного декоративно-прикладного мистецтва, яка являє собою товарне виготовлення художніх виробів при обов'язковому застосуванні творчої ручної праці [1]. Професійне декоративне мистецтво – результат творчості людей із спеціальною художньою освітою. Їх готують середні спеціальні й вищі навчальні художні заклади України, діяльність яких відіграє значну роль у відновленні й збереженні унікальних виробів, що презентують дивовижну красу й неповторність України країнам світової спільноти. А тому перед педагогами навчальних закладів художнього спрямування сьогодення ставить високі вимоги щодо рівня професійної підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів.

Проблемі відродження, збереження, продовження й розвитку давніх і багатих мистецьких традицій народних художніх промислів присвячено чимало праць, серед них: Є. Антоновича, О. Данченка, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кари-Васильєвої, А. Плазовської, М. Селівачова, Ю. Смолія, О. Соломченка,

М. Станкевича, Є. Сявавко, Г. Цибульової та багатьох ін. [1; 2; 4; 5; 6; 7]. Однак у попередніх дослідженнях недостатньо висвітлені проблеми, які повинні належним чином забезпечити підготовку сучасного фахівця художнього профілю до професійної діяльності.

З огляду на це **метою статті** є висвітлення специфіки підготовки майбутніх фахівців у професійних навчальних закладах народних художніх профілів.

Професійна підготовка майбутніх фахівців художнього профілю має свою специфіку, основна з яких полягає в тому, що у професійно-технічні навчальні заклади художнього спрямування приходять талановиті діти, з наявним багажем відповідних знань і вмінь. Перед педагогами стоїть складне завдання надалі розвивати художні здібності, виховувати потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні.

Варто пригадати, що проблеми перебудови суспільного й національного життя України початку ХХ століття співзвучні з нашим сьогоденням. У добу економічної кризи, відбувалася боротьба за елементарні засоби існування й збереження національних надбань, робилися величезні зусилля для піднесення господарського життя, відродження народних промислів і творення нового.

На той час у Галичині вже існували професійні, художньо-промислові школи де учнів навчали грамоті, основ ремесла, прийомів і способів академічного рисунку, ознайомлювали з історією мистецтв із урахуванням професії.

Наближення мистецтва до промислу й злиття техніки з мистецтвом у великій мірі здійснювалося згідно мистецьких напрямків, які панували в ті часи, а саме: функціоналізмом і конструктивізмом. Ще в стародавні часи (Єгипті, Греції, Римі) існувала гармонійна, взаємодоповнююча ланка між мистецтвом і ремісництвом, але з появою тотальної механізації виробництва в ХІХ ст. вона була частково знищена. Щоб відновити зв'язок між мистецтвом і ремеслом англійські мистецтвознавці Д. Рескін і У. Морріс розробили концепцію, особливість якої полягала в поєднанні художньої промисловості з традиційними ремеслами [8]

У художньо-мистецьких школах Галичини для застосування даної концепції бракувало освічених фахівців. У цей період також велися дискусії щодо мистецтва «як зайвого і нежиттєвого», що поширює «безплідний ідеалізм», який шкідливий в часи «відбудови народного промислу». Науковець-мистецтвознавець доктор В. Січинський, наголошував, що саме «мистецтво, як вищий шабель кожного майстерства, зручності, меткості, як найвищий вияв творчості, завжди служило не тільки для уприємнювання життя, але і є організуючим і регулюючим чинником суспільності. Мистецтво – це найбільш наглядно пізнаваний вияв расових особливостей і найкращий показник стану і характеру матеріальної культури кожної суспільності» [6, с. 127-128]. Також

мали місце суперечності в термінології, в рекомендаціях щодо методів роботи з учнями і в методах викладання художніх дисциплін, зокрема, рисунок, як основний предмет у системі художньої освіти, недооцінювався.

Методи навчання рисунків на той час пройшли величезний еволюційний шлях. В. Січинський відмітив головні напрямки у методах навчання рисунку: копіїзм, академізм, натуралізм, стилізм, психологізм, конструктивізм. Звернув увагу на те, що такі методи навчання рисунків, окрім конструктивізму, навіяні ідеалізмом. Вони хоч і виховували в учнів необхідне почуття краси, спостережливість, розуміння гармонії, форми, ритму, кольору, насправді ж, створювали в їхній уяві позапредметний, ірраціональний світ, «гарний – але недосяжний, вимріяний – але не дійсний» [6, с. 130]. Учням не давали справжнього розуміння життя у всіх його формах і виявах, не знайомили їх з промислом, технікою і виробничими процесами.

Існували певні вимоги до викладача рисунків, які також актуальні в наш час. Вимагалась не тільки спеціальна педагогічно-мистецька підготовка, але й наявність великої ерудиції та інтенсивної, активної праці під час викладання і керування працями учнів. В. Січинський вважав, що вчитель рисунку «не мусить конче бути мистцем-творцем, але конче мистцем-педагогом» [6, с. 131].

Щодо навчально-методичного забезпечення, то для мистецької освіти Галичини бракувало підручників, в яких українське промислове (вжиткове) мистецтво давало змогу пізнати народне мистецтво й привчати розуміти дітей виробничі процеси. Бракувало підручників з ручної праці, в яких мало бути представлене українське та народне мистецтво з прекрасними зразками своєрідної національної творчості, що дало б змогу розвивати в учнів навички аналізу, спостережливість, сприймання, тверезість думання, практичність, пристосованість до всіх обставин, любов і витривалість до праці та ін.

Відомо, що різні обставини з різними суспільними й національними гаслами й мистецькими напрямками постійно відбивалися на методах виховання і навчання. Зокрема, в галузі естетичного виховання як в теорії, так і в практиці (навчання рисунків, малювання, ручні праці).

Щоб наблизити шкільне навчання до виробничих процесів, новітня школа ввела години «ручних праць». Навчання «ручної праці» пройшло цілий ряд методичних досліджень й виокремило такі методи: декоративна метода, технічна метода, примітивістична метода, репродуктивістична метода, конструктивістична або аналістична метода.

В. Січинський наголошував, що лише гармонійне поєднання ручної праці з навчанням рисунків, з широким застосуванням найновіших методів навчання і ужиткового (промислового і народного) мистецтва, як основи цілого навчання, можуть надати повноцінне мистецьке виховання [6, с. 133].

Викладачі сучасних художніх професійно-технічних навчальних закладів стикаються з тими ж проблемами підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів, що й педагоги минулого століття. Але тепер формування індивідуального творчого методу відбувається завдяки інтеграції багатьох наук: історії мистецтв, рисунка, живопису, композиції, скульптури. І все ж таки, головна роль відводиться рисунку, живопису, та скульптурі, оскільки під час виконання завдань з цих дисциплін формуються практично-творчі навички майбутнього митця. Також, окрім наполегливої праці, високої самоорганізації, працездатності, обов'язкового засвоєння правил зображення та опанування образотворчої техніки викладачі вважають не менш важливим уяву та емоційне сприйняття. Саме такий підхід до навчання вимагає від педагогів-митців значних зусиль, пошуку нових шляхів і методів розв'язання навчальних завдань, щоб спрямувати інтерес учня в потрібному напрямі, розбудити творчу уяву або хоча б зацікавлення. Важливою умовою є також наявність доступних для учня матеріалів, технік виконання. При такому підході творчі здібності розвиватимуться ефективніше, а процес творення буде спрямованим на досягнення поставленої мети [3, с. 268].

Таким чином, на основі викладеного можна зробити висновок, що в усі часи підготовки фахівців художнього спрямування велика роль відводилася: новим вимогам часу; при викладанні мистецьких дисциплін акцент робився на розвитку особистості учня; для опанування учнями практичними вміннями використовувалися елементи художньої академічної освіти, а також елементи класичного та народного мистецтв; висока якість художньої освіти учнів досягалася залученням до роботи в навчальні заклади значної кількості досвідчених педагогів та художників з високим рівнем педагогічної креативності (креативні риси особистості й додатково сформовані мотиви, особистісні якості, здібності, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності), відповідним рівнем знань предмета, який він викладає, набутими психолого-педагогічними знаннями, вміннями та навичками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Львів : Світ, 1993. – 272 с.
2. Антонович. Є. А. Художні техніки у школі [Текст] : навч.-метод. посібник для студ. художньо-графічних факультетів / Є. А. Антонович, В. І. Проців, С. П. Свид. – К. : ІЗМН, 1997. – 312 с.
3. Дубницька О. М. Роль викладача в підготовці майбутніх фахівців художнього профілю / О. М. Дубницька // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць ; [редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. – Вип. 37. – С. 266–270.
4. Захарчук-Чугай Р. В. Українське народне декоративне мистецтво : навч. посіб / Р. В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. – К.: Знання, 2012. – 342 с.

5. Кара-Васильєва Т. В. Історія української вишивки / Т. В. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 2008. – 464 с.

6. Січинський В. Ужиткове мистецтво в системі мистецького виховання / Володимир Січинський // Перший український педагогічний конгрес. 2-е видання, доповнене. – Львів : ТзОВ Видавництво «СПОЛОМ», 2005. – С. 127-134.

7. Смолій Ю. Петриківський цвіт на Володимирівській гірці / Ю. Смолій // народне мистецтво. – 2001. – № 1-2. — С. 16-19.

8. Моррис У. Искусство и жизнь : избр. ст., лекции, речи, письма / Уильям Моррис ; пер. с англ. В. А. Смирнова, Е. В. Корниловой ; сост. и авт. вступ. ст. А. А. Аникст. – М. : Искусство, 1973. – 511 с.

Педагогічні науки

УДК 377.1:377.36(73)

O. Dubovik

Lecturer, Adult Education Department

M. P. Drahomanov National Pedagogical University

Lviv, Ukraine

VOCATIONAL TRAINING IN THE USA

Abstract. *The article deals with the peculiarities of vocational training in the USA. A comparative analysis of American and Ukrainian vocational training systems is carried out. Possible ways of using progressive American experience specialists' training at vocational education institutions of Ukraine are proposed.*

Key words: *vocational education, training, two-year college, labor market.*

Дубовик О. В.

викладач кафедри освіти дорослих

НПУ імені М. П. Драгоманова

м. Львів, Україна

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В США

Анотація. *У статті розглядаються особливості професійної освіти США. Здійснено порівняльний аналіз систем підготовки фахівців в Україні та США. Запропоновано можливі шляхи впровадження прогресивного американського досвіду підготовки висококваліфікованих фахівців у закладах професійно-технічної освіти України.*

Ключові слова: *професійна освіта, підготовка, дворічні коледжі, ринок праці.*

The current stage of social development is characterized by rapid changes, dynamic globalization processes, intensive growth of high-tech industries and ICT. An information society is being built up, which eventually transforms into a knowledge-based society. The new conditions impose new demands for the quality of skilled workers' training and require innovative methods, forms, types of education to meet modern requirements.

Scientific literature analysis shows that in recent decades Ukrainian scientists actively carried out a comparative study of education development in most developed countries – Great Britain, Canada, China, Germany, Scandinavia, the USA, France, etc. Common problems of vocational training and education, reforms of adult education, integration and globalization processes in lifelong learning are investigated by N. Abashkina, N. Avsheniuk, T. Desiatov, V. Zhukovskyi, N. Zhuravska, T. Koshmanova, V. Kudin, M. Leshchenko, L. Lukiaanova, A. Matvienko, N. Mukan,